

ГОДИНА 9
БРОЙ 27

ПРОБЛЕМИ НА СИГУРНОСТТА И РЕФОРМА В СЕКТОРА ЗА СИГУРНОСТ

В това издание на списанието са публикувани материали в поддръжка на Стратегическия преглед на сигурността и отбраната.

Ноември 2013 г.

СОФИЯ

ISSN 1314-5754

СЪДЪРЖАНИЕ

ГЛОБАЛНА НУЛА ИЛИ РЕЖИМ ЗА НЕРАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ЯДРЕНИ ОРЪЖИЯ	
Виолина Кехайова	2
ПУБЛИЧНО-ЧАСТНОТО ПАРТНЬОРСТВО - ПРЕДИЗВИКАТЕСТВА ПРЕД СИГУРНОСТТА И ОТБРАНАТА	
Цветелина Йорданова	15

ГЛОБАЛНА НУЛА ИЛИ РЕЖИМ ЗА НЕРАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ЯДРЕНИ ОРЪЖИЯ

Виолина Кехайова

„Джордж Маршал – България“

Светът се промени след изобретяването на ядреното оръжие. Пускането на първата ядрена бомба над Хирошима и Нагасаки по време на Втората световна война постави окончателно край на традиционното схващане за сигурността като възпиране на заплахата/ агресия от страна на една държава и се появиха нови подходи към сигурността, която започна да се възприема като създаване на стабилност на международната система. Участието в геополитически съюзи се замени от системата за колективна сигурност. Заплахата промени своите характеристики, а войната се превърна в оръжие за самоунищожаване на човечеството. Увеличаването на ядрения арсенал на една държава не се трансформира в увеличена сигурност. Фактът, че повече оръжия не носят по-голяма сигурност наложи да се разработят *алтернативни подходи*¹ за решаване на *дилемата на сигурността*. В тези нови условия, когато националната сигурност започна да се свързва с международната, разрешаването на дилемата на сигурността се свързва от една страна с мащабни подходи за разоръжаване като лансираната от Хенри Кининджър, Сам Нун, Бил Пери и Джордж Шулц *концепция за „глобалната нула“*² или частични подходи, които се свързват с опитите за качествено и количествено разоръжаване. Договори като **ДНЯО**, **СТАРТ 1** и **СТАРТ2** са ясен показател за волята на политическия елит да минимизира заплахата, пред която беше изправен светът след навлизането му в

¹ В теорията на международните отношения са характерни два подхода към сигурността. Национално-ориентираните подходи, основаващи се на политическия реализъм, според които гарантирането на националната сигурност е грижа на отделната държава, а не на международната общност. Според този подход осигуряването на сигурност се свързва най-вече с участието на държавите в различни съюзнически структури. Алтернативните подходи се свързват в по-голяма степен с школата на политическия идеализъм, според която националната сигурност произтича от стабилността на международната система. - Генов, Георги. Гочев, Атанас. Динков, Динко.- *Националната сигурност и демократизирането на гражданско-военните отношения в България*- Част II Алтернативни подходи за сигурност- АЛБАТРОС-София, 1997

² Идея лансирана от група експерти като Хенри Кисинджър, Бил Пери и Джордж Шулц, с която април 2009г се обвърза Президентът Барак Обама, когато обяви разоръжаването в световен мащаб като основен приоритет на администрацията си.

ядрената епоха чрез опитите за ядрено разоръжаване или за т.нар „спасение на човешкия вид“.

Сблъсъкът на тези *две концепции*³ се изразява в противопоставянето на два режима за сигурност. От една страна концепцията за Глобалната нула, съществуваща единствено на идейно равнище и все пак получила широкото обществено одобрение от пацифистки движение. Идеята за многостранно сътрудничество, което да доведе до ядрено разоръжаване в световен мащаб въплъщава в себе си утопията за свят без ядрени оръжия и за свят такъв, какъвто го описва Кант в труда си „*Към вечния мир*“⁴. „Глобалната нула“ е план, който предлага поетапен подход към ядреното разоръжаване. Концепцията предвижда четири стъпки, които в рамките на тридесет години да доведат до „нулево“ ниво на ядрените оръжия в световен мащаб. От друга страна е вече съществуващият 44 години режим за неразпространение на ядрените оръжия, в който се предвиждаше петте първоначални ядрени сили (САЩ, Русия, Великобритания, Франция и Китай) да редуцират ядрените си оръжия в замяна на обещанието на неядрените държави да се откажат от придобиването му. *Договорът за неразпространение на ядрени оръжия (ДНЯО)*⁵ предвижда наличието на ядрени държави, чиито брой не трябва да се увеличава т.е на ядрено възпиране като гарант за осигуряване на международната стабилност.

Сакралната цел е осигуряване на стабилност на международната система, защото националната сигурност произтича от стабилността на международната система. За да бъде стабилна обаче е необходимо създаване на подходяща среда, режими (правила, норми, процедури и институции), които да гарантират стабилността на международната общност. Въпросът, който неизменно изниква е ще доведе ли замяната на режима за

³ В този труд се разглежда сблъсъкът между мащабните (утопичните) и частични подходи за осигуряване на стабилна международна среда като основен фактор за гарантиране на националната сигурност. Конкретно мащабният подход се асоциира с плана за „Глобалната нула“, а частичният със съществуващия режим за неразпространение на ядрени оръжия.

⁴ „Към вечния мир“ е книга на Имануел Кант от 18 век, в която авторът размишлява върху мирната перспектива и стига до извода, че мирът е възможен.

⁵ Договорът за неразпространение на [ядрени оръжия](#) (ДНЯО) е израз на инициативата на голяма част от международната общност за ограничаване на разпространението на ядрени оръжия, ядрени материали, технологии и информация с потенциал за военно приложение. Той влиза в сила на 5 март 1970 г. и до момента към него са се присъединили 189 страни, пет от които са официално признати за ядрени сили: [САЩ](#), [Русия](#), [Великобритания](#), [Франция](#) и [Китай](#).

неразпространение на ядрените оръжия с режим на нулата до една по-сигурна международна среда? Възможно ли е глобалната нула да замени наистина доминиращата последното столетие концепция за ядреното възпиране и би ли довело пълното елиминиране на ядрените оръжия до един мирен свят? Или как всъщност ще бъде по-сигурен света- с ядрени или без ядрени оръжия?

Пътят към осигуряване на стабилността е поддържане доктрината на възпирането чрез режима за неразпространение на ядрени оръжия. Идеалистичните проекти са привлекателни с алтруизма и светлото бъдеще, което вещаят, но при сблъсъка си с реалността не намират релевантна среда за реализация. При сблъсъка си с реалността алтруизмът и утопизмът на концепцията не успяват да оцелеят на фона на стремежите на държавните актьори за постигане на международен статус и осигуряване на собственото си оцеляване. Ядрената нула се превръща в поредния мит, чието изпълнение е невъзможно поради съществуващите заплахи от страна на държави като Северна Корея и Иран. Трябва да започнем да мислим в категориите на това как да живеем в свят, характеризиращ се с увеличаване на клуба на ядрените държави и как да поддържаме стабилността, а не да се стремим към идеалистични проекти. Необходимо е двете големи ядрени сили (САЩ и Русия) да създадат координационна стратегия за възпиране на новите ядрени държави. Реалните характеристики на света днес могат да дават живот на идеи като „Глобалната нула“ само в публичното пространство, но в политиката прагматизмът не позволява друго освен предприемане алтернативата на възпирането.

„ГЛОБАЛНАТА НУЛА“ – ЩЕ ДОВЕДЕ ЛИ ЕЛИМИНИРАНЕТО НА ЯДРЕНИТЕ АРСЕНАЛИ ДО ПО ГОЛЯМА СИГУРНОСТ?

Глобалната нула е идея за създаване на режим за сигурност, в който всички ядрени държави да се откажат от ядрените си арсенали и да ги сведат до нула. Концепцията предвижда четири стъпки, които в рамките на тридесет години да доведат до желаното „нулево“ ниво на ядрените оръжия в световен мащаб. „Етапите предвиждат:

- 1) Първа стъпка (2010-2013г.)- САЩ и Русия да приведат ядрените си бойни глави до праг 1000;
- 2) Втора стъпка (2014-2018г.)- да се редуцира останалия брой наполовина;
- 3) Трета стъпка (2019-2023г.)- ще се водят преговори всички ядрени оръжия да се сведат до нула; 4) Четвърта стъпка (2024-2030г.)- ядрените оръжия ще се елиминират напълно”⁶.

Концепцията за един мирен свят е привлекателна заради алтруистичните си характеристики. Всички искаме да живеем в свят без война, но има ли начин тази утопична цел да бъде постигната, дали премахването на ядрените оръжия ще доведе до желанния изход или човечеството ще се върне просто към старите-конвенционални начини за водене на война? Свят без ядрени оръжия определено не би създал по-сигурна среда в международен план поради следните причини:

Първо. Дори държавите да са способни да унищожат ядрените си оръжия и да сведат нивото им до нула, те няма да разрушат „ноу хау”, което притежават за създаването им. В резултат вместо изграждането на стабилна международна среда, отношенията между държавите ще се характеризират с кризи от типа „brinkmanship”⁷. САЩ, Русия, Израел, Китай ще бъдат в постоянна готовност да мобилизират планове за възстановяване на ядрения си арсенал, защото възстановяването на една единствена ядрена сила би означавало осигуряването на позиция на хегемон в международната среда.

Второ. Реализацията на плана за глобалната нула и за свеждането на ядрените арсенали до нулево ниво се поставя под съмнение поради липсата на сили, които да следят за налагането на режима. Неизменно изникващ въпрос е кой ще осигурява мониторинг и санкции за тези, които не приведат ядрените си арсенали до нула, след като ядрените сили веднъж се освободят от своите оръжия?

⁶ Karaganov, Sergey.- *Global Zero and Common Sense*- http://eng.globalaffairs.ru/number/Global_Zero_and_Common_Sense-14889

⁷ Кризи за балансиране на ръба на войната, които се характеризират с преднамерено форсиране на кризата до ръба на военни действия с цел да се убеди противника да отстъпи. Типичен исторически пример е Кубинската ракетна криза от 1963г.

Трето. Ако изходим от теория на игрите⁸ фактор, който води до липса на сътрудничество е страхът на държавите, че те ще бъдат експлоатирани (ще се окажат в неизгодна позиция), ако те възприемат стратегия на сътрудничество, а другите на конкуренция. Държавите не могат да са убедени, че ответните страни ще възприемат също стратегия на сътрудничество, поради което за тях рационалният избор се оказва възприемането стратегия на конкуренция. Липсата на сигурност, че всяка страна ще подходи с доверие към останалите и ще осъществи глобалната нула, няма да позволи на политическите лидери да рискуват и да се обезоръжат. Защото както още римляните са казали: „Ако искаш мир готви се за война”. Сигурността по-скоро би могла да се поддържа от страха за ответно нападение, отколкото от красиви обещания и думи за разоръжен свят.

Четвърто. Пълното елиминиране на ядрени оръжия ще доведе до коренна промяна в геополитическите позиции на глобалните играчи на международната сцена. Старите измерители като население, територия, конвенционална военна сила отново ще придобият значение, което ще се окаже пагубно за САЩ и Запада като цяло. Разбира се тези фактори няма да имат значение, ако след ядреното разоръжаване навлезем в нова ера на мир. Но такъв рай не е съществувал преди да бъдат придобити ядрени бойни глави, следователно неизменно трябва да си зададем въпроса защо трябва да съществува при тяхното премахване.

Пето. Разпространението на ядрени оръжия в държави като Северна Корея, Иран или в недържавни актьори като Ал Кайда е реална заплаха. В съвременните стратегии за сигурност на европейските държави, като основна асиметрична заплаха за сигурността се посочва опасността от разпространение на ядрени оръжия. Този факт ясно показва, че има както държавни, така и недържавни актьори, които се стремят към придобиването му, което прави неизпълнима концепцията за отказ на официалните ядрени сили от

⁸ „Понятието „игра” се отнася до ситуация, в която различен брой участници взаимодействат, като всеки се стреми да постигне определена цел. Теория на игрите е системно изследване на възможностите за решаване на проблеми в случаите, когато поне две взаимосвързани страни се стремят да намерят изход или решение на някакъв проблем”. Виж. Гочев, Атанас; „Конфликтът - теории и подходи за разрешаване”; София 2011; стр. 242.

арсеналите им. Защото какво ще гарантира сигурността им, ако след техния отказ от смъртоносни оръжия се окаже че друга страна ги придобива. Тези държави трябва да бъдат възпрени от придобиване на оръжия за масово поразяване. Въпросът е как могат да се възпрат ядрени оръжия, освен с други такива? В тази ситуация идеализмът на „Глобалната нула“ става нерелевантен и дори трагичен като възпрепятства осъществяването на доктрината на възпирането.

КОНЦЕПЦИЯТА ЗА ВЪЗПИРАНЕТО КАТО АЛТЕРНАТИВА ЗА ПОДДЪРЖАНЕ НА СИГУРНОСТТА И ДНЯО - РЕДУЦИРАНЕ НА ЯДРЕНИТЕ АРСЕНАЛИ И ОРГАНИЧВАНЕ БРОЯ НА ЯДРЕНИТЕ ДЪРЖАВИ, НО НЕ И ЕЛЕМИНИРАНЕ НА ЯДРЕНИЯ КЛУБ

Концепцията за взаимно възпиране е класическата идея за баланс на силите, но облечена в нови дрехи. Основната ѝ цел е ядрените оръжия да не се използват, а да предотвратят мащабна война между големите сили-като става въпрос не само за ядрена, но и за конвенционална война, която има сериозен потенциал да ескалира на ядрено ниво. Възпирането е колкото военна, толкова и психологическо-политическа концепция, тъй като успехът му зависи от възприятията и оценките, които правят хората, формиращи решенията на потенциалния агресор. Доктрината на възпирането е доказала своята ефективност в исторически план. Откакто се нарушава хегемонията на САЩ относно притежанието на ядрени арсенали, държавите не са усетили отново горчивия опит от стари грешки като тези в Хирошима и Нагасаки. Ядреното възпиране създава стабилна международна среда поради следните причини:

Първо. Перспективата на „въоръжения мир”⁹ - Хората са се самоунищожавали един друг, както и са слагали край на цели нации и култури посредством конвенционалните оръжия въпреки страха им от Бог и ада. Днес има по-малко вярващи в Бог и още по-малко, страхуващи се от ада, но няма големи световни конфликти последните 60 години. Относителният мир в Европа и други региони за този период е

⁹ Виж Приложение- стр. 12

резултат не от надделяването на хуманността, нито поради факта, че водещите сили са създали „концерт на нациите”. Няма концерт¹⁰, дори напротив има конфронтация, установена от страха от започването на ядрен конфликт. Но светът стана по-мирен единствено благодарение на „ядрения мит” и страха от самоунищожение. Днес конфликтите не са останали напълно в миналото, но техният характер се промени. Периодът след Студената война се характеризира с увеличаване броя на вътрешнодържавни конфликти, но иницирането на война между големи държавни актьори е немислимо.

Второ. Корелацията ядрени оръжия-мир. През 1981г. известен теоретик на МО, Кенет Уолц изказва тезата си за това, че повече ядрени оръжия ще доведат до по-голяма сигурност, защото те възпират страните да проявяват агресивното си поведение.

Ако говорим в рамките на Поведенчески теории за случайността и ситуацията и вземем предвид развитието на фрустрационно-агресивната хипотеза¹¹, не всяка фрустрация води до акт на агресия, като най-често срещаният инхибитор на агресия е очакваното наказание. В случая ако пренесем поведенческите модели от индивидуално равнище на ниво държава, една ядрена сила, дори да е фрустрирана от друга, няма да отговори с ядрена атака, поради факта, че очаква наказание - „ответен удар”. Нито една ядрена сила не може да използва оръжията си, без да провокира собственото си унищожение. Стабилността не изисква натрупването на арсенали като тези от времето на Студената война, но също така не изисква нулево ниво. Доктрината на възпирането се оказва релевантна за поддържането на относителен световен мир. Корелацията, която съществува между мира и ядрените оръжия е силна и доказана в последните шестдесет

¹⁰ След Наполеоновите войни в Европа се установява концерт на Великите сили. Това е периодът от Виенски конгрес 1816 до 1854г., когато избухва Кримската война. Концертът се характеризира с консултации на Великите сили по различни въпроси и с разрешаване на споровете помежду им не чрез прибегване до военни средства, а чрез преговори и консенсус.

¹¹ Според Фрустрационно-агресивната хипотеза на Йелската група, всяка фрустрация, причинена от външен стимул води до проява на агресивно поведение. Веднага след формулирането на тази хипотеза обаче се поставя въпросът, че не във всички случаи отговорът на фрустрацията е агресия. Miller (един от членовете на Йейлската група) предлага съществена модификация на втората част на хипотезата, като според него неспособността за постигане на дадена цел може да има както агресивни така и неагресивни последици. Наказанието или възможността за възмездие се разглеждат като едно от основните препятствия (инхибитори) на агресията. Виж. Гочев, Атанас; „Конфликтът - теории и подходи за разрешаване”; София 2011; стр. 153.

години, които се оказаха най-продължителния мирен период в световната история. Алтруистичната цел на „глобалната нула“ е поддържането на мир, т.е концепцията се стреми към осигуряване на стабилност. Погрешен е обаче фокусът, който се поставя върху елиминирането на ядрените оръжия. Както Кенет Уолц, Х. Кисинджър, Бернард Броуди и други теоретици на ядрената стратегия забелязват, че стабилността се осланя на знанието за възможността от втори удар.

Наличието на ядрени държави, които да възпират проявата на агресия една спрямо друга може да води до поддържане на стабилността в международната система. И все пак колкото повече държави имат ядрени оръжия, толкова се увеличава възможността то да бъде използвано.

Разпространението на оръжие за масово поразяване, от неговото създаване 1939 г., се превърна в своеобразен „ефект на доминото“ като в неговата основа са поставени регионални стремежи и интереси. Ядрените оръжия обслужват много цели, които често са прекалено привлекателни и екзистенциални, за да могат да бъдат изоставени. Те са от полза за изнудване (Северна Корея), като заплаха за врага от съседната врата (Индия, Пакистан) или предоставят доживотна застраховка (Израел), обезценяват конвенционалното превъзходство и подкрепят хегемонни амбиции независимо дали са регионални или глобални. Именно поради такива причини придобиването на ядрено оръжие от САЩ веднъж доведе до вълна на неговото разпространение и в останали страни¹². Авторитет на ядрена сила и регионалната амбиция са основните мотиви, които доведоха до увеличаването на ядрените сили от една на пет, по-късно и на осем, като дори има държави с неофициален статут на ядрени сили като Израел.

Договорът за неразпространение на ядрените оръжия (ДНЯО) от 1970 г. е опит за прекратяване на тази вълна на състезание за сдобиване с ядрени арсенали. В основата на режима за неразпространение се поставят три принципа: 1) Неядрените държави се съгласяват да не предприемат стъпки към придобиване на ядрено оръжие, 2) петте

¹² Официални ядрени държави са САЩ, Русия, Великобритания, Франция и Китай. Смята се, че четири страни, нечленувачи в договора, притежават ядрени оръжия: Индия, Пакистан и Северна Корея. Неофициална ядрена сила е Израел.

ядрени държави към 1967г. поемат ангажимента да не продават оръжие и технология на безядрените държави и да предприемат стъпки към ядрено разоръжаване и 3) неядрените страни имат възможност за употреба на ядрена енергия за мирни цели. Създаването на режим, който да ограничи разпространението на смъртоносните оръжия води до увеличаване на стабилността в международната среда защото:

Първо. Липсата на такъв режим поставя държавите пред Дилемата на затворника от гледна точка на това, че липсата на ограничения създава възможност за възникване на множество потенциални ядрени сили, ако съседната държава разполага с такива (синдромът - the threat next door)¹³. При получаването на гаранции от ДНЯО, държавите са склонни да следват принципите заложи в договора, поради прозрачността, която се изгражда по отношение на това, че техният съсед също не придобива оръжия.

ДНЯО има своите слабости, които показват „парализата“ на режима:

Първо. Много критици биха казали, че епохата на неразпространение вече е в миналото. Предварителното условие на режима, че нямащите няма да се въоръжат, защото имащите ще се разоръжат не издържа. Като при всеки договор, който не поддържа механизъм за санкция и контрол и ДНЯО се оказва поредната фасада. В исторически план размерът на ядрените бойни глави на САЩ е намалял от 30 000 през периода на 60-те години до почти 10 000 днес. В съответствие ядреният арсенал на Русия е редуциран дори с по-бързи темпове от 45 000 на 14 000¹⁴. Ако теорията на ДНЯО издържаше редуцирането на ядрените глави с около 70% трябваше да доведе превръщането на държави като Северна Корея и Иран в ядрени пацифисти. Въпреки наличието на държави, които се сдобиха с ядрено оръжие, поради факта, че не подписаха ДНЯО и на такива, които просто обявиха оттеглянето си след като придобиха статут на ядрена сила, договорът разполага и успехи що се отнася до ограничаване на броя на

¹³ Синдромът – „заплахата е пред вратата“ може да се обвърже с Дилемата на сигурността. И при двете въоръжаването на една страна води до поява на заплаха за другата, поради, която сама тя започва да се въоръжава (независимо дали говорим за ядрени или конвенционални оръжия). В резултат сигурността не се увеличава, а напротив намалява.

¹⁴ Данните са взети от Joffe, Josef. Davis, James.- *Less than zero*- <http://www.foreignaffairs.com/articles/67034/josef-joffe-and-james-w-davis/less-than-zero>

ядрените държави. През 2003г Либия изостави развитието на своята ядрена програма, а след разпадането на съветския съюз, единствено Русия запази статут на ядрена сила, след като ядрените бойни глави в останалата част на съветското пространство бяха унищожени. Все пак е необходимо подобряване механизма на санкции и мониторинг за ефективното изпълнение на режима.

Второ. Контролният механизъм за наблюдение на режима е неефективен. Агенцията за атомна енергия (МААЕ) е неефективен инструмент за мониторинг и контрол. МААЕ може да налага санкции в случай, че инспектори на агенцията не се допуснат до територията на дадена страна, или ако се открият технологии за разработване на ядрено оръжие. При подобни случаи агенцията излиза с доклад до Съвета за сигурност на ООН, който предприема стъпки по налагането на санкции. Проблем на агенцията е, че липсва съществуващ механизъм за държавите, притежаващи ядрено оръжие, което означава, че редуцирането на ядрените им арсенали се превръща в акт на добра воля. В този смисъл принципите на функциониране на агенцията трябва да бъдат подобрени.

Трето. Кенет Уолц, който говори за това, че ядрените оръжия са предпоставка за международна стабилност, защитава тезата че придобиването на ядрени арсенали от страни като Корея или Иран може да се окаже събитие с положителен международен ефект. Ядрените оръжия не носят само статут на суперсила, но и отговорност. „Товарът, който ще поемат тези държави ще ги направи по-отговорни играчи на международната сцена”- изтъква Кенет Уолц в свое интервю¹⁵. В подкрепа на становището си Уолц изтъква паниката обземала света при придобиването на оръжия от страна на Индия, след която паническата вълна затихва и вместо да се стигне до реализация на страховете, се поддържа един международен баланс. Ако помислим за Съветския съюз или Китай - и двете страни са имали много по-радикални модели на поведение преди придобиването на ядрени оръжия, което ни навежда на мисълта, че бремето да бъдеш член на ядрения клуб

¹⁵ <http://www.theory-talks.org/2011/06/theory-talk-40.html>

всъщност те прави по-уравновесен и последователен във външната политика. И все пак това на означава, че трябва да се разреши свободното придобиване и разпространение на оръжия са масово унищожение, защото както беше упоменато това би довело до напрегната международна обстановка, в която всички държави ще съжителстват на ръба на криза.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Цел на съвременните държави е създаване на сигурна международна среда и преодоляване на асиметричните заплахи за сигурността¹⁶. Ядреното оръжие се приема като сигурна възможност за самоунищожаване на човечеството, поради което се предприемат мерки за редуциране на ядрените арсенали. Прокарват се и идеалистични възгледи свързани с елиминирането на ядрените бойни глави. Разпространението на ядрени оръжия като основна заплаха за сигурността трябва да бъде преодоляна. Въпросът е как- с елиминиране на ядрените арсенали или с поддържането на ядрен клуб и режима за неразпространение на ядрени оръжия. Да се създаде ли нов режим на нулата или да се запази вече съществуващия на неразпространение?

Три години след като излезе статията за „глобалната нула”, същата група теоретици и практически политици публикуваха нова, призоваваща към повишаване на разходите за увеличаване ефективността на американските ядрени арсенали. Причините за появата на новата статия бяха разбирането че ядреното разпространение е извън контрол и че, американското превъзходство в конвенционално отношение не изглежда толкова убедително след войните в Ирак и Афганистан. Именно това е причината поради която американците се нуждаят от ядреното възпиране. Това е и доводът, който използва вицепрезидентът Джо Байдън при обявяване увеличаването на разходите за модернизация на американския ядрен потенциал.

¹⁶ Асиметричните заплахи (особено международният тероризъм) и разпространението на оръжия за масово унищожение (ОМУ) , регионалните конфликти, киберпрестъпността и трансграничната организирана престъпност оказват съществено влияние върху средата за сигурност в глобален и регионален мащаб.

Американската политика ясно показва, че може да бъдем идеалисти на думи, да печелим Нобелови награди за мир¹⁷, но става ли въпрос за световна политика, трябва да мислим и действаме стратегически. Така въпреки заявеният от Обама приоритет за пълно разоръжаване, изглежда, че американският президент е приел стратегическата логика на поддържане на ядреното възпиране.

Ако пренесем американската логика към останалите ядрени сили, ще забележим нерелевантността на идеята за глобалната нула. Режим за неразпространение трябва да продължи да съществува.... но не под същата си форма. Налице наистина е необходимост от промяна на правилата и процедурите му за ефективното му функциониране и изпълнение на определената му мисия- осигуряване на стабилност.

Приложение

SWOT АНАЛИЗ - СВЯТ С ЯДРЕНИ ОРЪЖИЯ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Няма голям конфликт между държави (освен Студената война, която обаче никога не се „затопля“). • Наличието на ядрени оръжия прави държавите по-отговорни в действията им. • Държавите са по-малко склонни да прибегват до употреба на въоръжена сила при възможността за ескалиране на конфликта на ядрено ниво • Дипломатията взема предимство над силата. 	<ul style="list-style-type: none"> • Възможност от избухване на конфликт, който да ескалира до само унищожителна война. • Ядрените държави могат да контролират неядрените, т.е има разделение силни-слаби
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> • Да се създаде своеобразен концерт на Великите сили, като този от 19 век, който обаче няма да приключи поради прекалено големите отговорности на държавите • Държавните да се превърнат в миролюбиви актьори на международната сцена 	<ul style="list-style-type: none"> • Самоунищожение на човечеството • Заплаха от експлоатация на неядрените сили.

¹⁷ Барак Обама печели Нобелова награда за мир през 2009г.

Използвана литература:

1. Joffe, Josef. Davis, James.- *Less than zero*-
<http://www.foreignaffairs.com/articles/67034/josef-joffe-and-james-w-davis/less-than-zero>
2. Karaganov, Sergey.- *Global Zero and Common Sense*-
http://eng.globalaffairs.ru/number/Global_Zero_and_Common_Sense-14889
3. Kelleher, Catherine.Reppy, Judith.- *Getting to zero. The path to nuclear disarmament*.- Standford University press,2011
4. Waltz, Keneth.- *Theory talk 40*- Friday, June 3, 2011- <http://www.theory-talks.org/2011/06/theory-talk-40.html>
5. *The Global nuclear nonproliferation regime*- Council on foreign relations, 2012-
<http://www.cfr.org/proliferation/global-nuclear-nonproliferation-regime/p18984>
6. Доуърти, Джеймс.Пфалцграф, Робърт.- *Теории за международните отношения*- АТИКА-София,2004 - стр.9-83
7. Генов, Георги. Гочев, Атанас.Динков, Динко.- *Националната сигурност и демократизирането на гражданско-военните отношения в България*- Част II Алтернативни подходи за сигурност- АЛБАТРОС-София, 1997- стр.81- 100

ПУБЛИЧНО-ЧАСТНОТО ПАРТНЬОРСТВО - ПРЕДИЗВИКАТЕСТВА ПРЕД СИГУРНОСТТА И ОТБРАНАТА

Цветелина Йорданова

докторант в катедра „Национална и регионална сигурност“ на Университета за национално и световно стопанство

Съвременната среда за сигурност, новите условия пред които е поставена страната ни като коалиционен партньор и изцяло новите икономически реалности доведоха до осъзнатата нужда от промяна на отношението към бизнеса. Той би могъл да бъде силен партньор в изграждането на един нов модел на политика за сигурност и отбрана в България. Очевидно отбранителните способности не могат да бъдат осигурени единствено от държавата. Трябва да бъдат приобщени и икономическите субекти. За изграждането, развитието и поддържането на отбранителните способности е необходимо включването на отраслите за производство на стоки и услуги от стратегическо значение, за изхранването и защитата на населението, за защитата и възстановяването на критичната инфраструктура.

Трите мисии на въоръжените ни сили и особено отбранителната не могат да действат изолирано от държавата и е необходимо сътрудничество между правителствата и частния сектор. Нито една от мисиите не може да бъде изпълнявана без капацитета на икономическите субекти. С тази цел беше разработен и приет от МС комплекс от способности за отбраната – невоенен компонент, които следва да бъдат осигурени от държавата, обществото и икономиката.

В този контекст ролята на бизнеса в обществено-икономическия и политически живот е предмет на непрекъснати дискусии. В доказателство на това са множеството поети възмездни или безвъзмездни ангажименти към държавата от страна на частния сектор през последните 20 години. Бизнесът винаги е бил значим участник в процесите по изграждане на политиката за сигурност и отбрана. Примери за това са доброволните включвания на чуждестранни фирми в кризисни операции по света. Това доброволчество

е друг модел и по-широко разбиране на мобилизацията и по никакъв начин не може да се бърка с похватите на традиционната мобилизация в отбраната. Обществената нагласа е че предприятията от частния сектор ще бъдат обвинени в стремеж за постигане единствено на по-високи печалби и укрепване на търговските позиции.

Експанзията в продажбите на отбранителните стоки и услуги от частни корпорации на световно ниво започна сериозно след края на Студената война. Както е описано от Питър Сингър в един от първите му задълбочени изследвания по въпросите на военната промишленост - „Историята на частния сектор във войната е толкова стара, колкото самата война“, но сегашната икономическа експанзия на частния сектор на пазара на отбраната, е може би най-силната от 18-ти век насам. Една от основните разлики между съвременния частен сектор на стоки и услуги за отбраната и военнопромишления комплекс от близкото миналото е корпоратизацията на отбранителните стоки и услуги днес.

Като причини за засилване ролята на частния сектор в отбраната могат да бъдат изброени: променящият се характер на въоръжените конфликти, увеличението на експедиционните операции, предприети от въоръжените сили и развитието на военните технологии, особено след периода на Студената.

Българският и световният опит доказват, че съкращенията в армията и неефективността от изпълнението на някои дейности от формирования на въоръжените сили предопределят необходимостта изпълнението им чрез частни услуги по договори (например транспорт и доставка, кетъринг, а дори и медицинска помощ).

Съкращаването на военните бюджети, разходите за отбрана и съкращенията на военен персонал след края на Студената война генерират увеличаване на предлагането на такъв тип услуги, което изисква цялостна промяна в политическия и икономически мениджмънт.

Прехвърлянето на публични отговорности по управлението, функциите или услугите в ръцете на бизнеса става чрез договорно споразумение между публичния и

частния сектор. В частния сектор, мотивацията за аутсорсинг е предизвикана от намаляване на разходите, подобряване на качеството, достъпа до нови знания, опит и умения, както и по-добро управление на риска.

Взаимодействието между публичния и частния сектор е част от широката тенденция за приватизация на много дейности от военния сектор. Тази тенденция започна с приватизацията на производството на военната техника (първата продажба на държавно военно дружество е датирана от края на 19 век) и комерсиализацията и постепенната приватизация на държавна собственост (приватизацията на предприятия, произвеждащи оръжия започва през втората половина на 20 век). Днес делът на частната отбранителна индустрия в рамките на световната икономика е нараснал до нивото, където заема по-голямата част от производството и реализацията на пазара на стоки и услуги. Аутсорсингът в сектора за сигурност и отбрана започна в края на 1980 г. и се разширява значително с доставките по време на военните действия в Ирак от 2003 г. насам.

Световният опит показва, че, когато в отношенията между правителството и частния сектор се забележи липса на равновесие, то това предизвиква негативи за цялата общност. От друга страна обаче разходването на твърде много финансов ресурс за отбраната предизвиква неодобрение от гражданското общество, независимо, че подпомагането на бизнеса има социален ефект, изразяващ се преди всичко в трудова заетостта в съответните дружества и подобряване на икономическото състояние на градовете, в които са съответните производства за нуждите на отбраната. Свързаното с отбраната производство е сфера от икономиката и често това производство е изгодно от икономическа гледна точка, тъй като има съществен принос към пълната заетост и въвеждането на технологии, които са полезни както за сектора за сигурност, така и за гражданския сектор. До известна степен държава, която може да сътрудничи с бизнеса способства за създаването на икономически стабилно общество което може не само да си позволи добри защитни сили, но и по-бързо да се възстановява след война, военно или

извънредно положение^[18]. По време на Студената война опитът на социалистическите държави показва, че всички се стремят да постигнат взаимодействие между отбраната и бизнеса. По най-очевидния начин това става чрез държавен контрол върху цялата икономика и ограничаване на частния сектор, както по време на мир, така и при война^[19].

След края на Студената война започва планирането и разширяването на свободните пазари (1990-те години). Този период може да се разглежда като време, когато традиционните представи и отношението на хората към връзките между отбраната и бизнеса започнат да се променят^[20].

Разширяването на сътрудничеството между публичния и частния сектор се отразява и в годишните данни, които SIPRI предоставя по отношение на частните компании, произвеждащи граждански стоки и услуги. Става ясно, че делът на произведените стоки и услуги за нуждите на отбраната от компании, като Бойнг, Сименс, Крайслер значително са се увеличили през последните години. Докато в Топ 100 за 1996 г. са били включени само 10 такива фирми, то в Топ 100 за 2006 г. те вече са 18.

Правителствата най-често търсят диалог с бизнеса по въпроси, свързани най-общо с: контрол върху износа и трансфера на технологии, защита на инфраструктурата, националното планиране за извънредни ситуации, и разбира се услуги в областта на отбраната. По света, услугите, предназначени за военните нужди, са определени като услуги от специфичен характер, което от своя страна налага и прилагането на специфичен тип отношения^[21].

Голяма част от европейската и международната общественост започват да признават, че сигурността не може вече да се осигурява само от държавата. Сигурността на гражданите и имуществото не следва да се разглежда единствено като отговорност на правителствата и тяхната политика. Съвременното схващане е че и гражданите и частния

¹⁸ Relics of Cold War, Tum M., Stockholm International Peace Research Institute, 2006

¹⁹ The private military services industry, Perlo-Freeman S., Skons., SIPRI Insights on Peace and Security, 2008

²⁰ Business and security. Public-private sector relationships in a new security environment, Bailes A. J. K., Frommelt I., SIPRI Oxford University Press, 2004

²¹ Business and Security Public-Private Sector Relationships in a New Security Environment, Bailes A., Frommelt I., SIPRI, Oxford University Press, 2004

сектор са както ползватели, така и генератори на сигурност и не могат да бъдат изключени от процесите по създаване на подходящата среда за сигурност.

Необходими са смели и новаторски стъпки, които трябва да се предприемат, за да се подобри сътрудничеството между публичния и частния сектор в областта на сигурността и отбраната. Първо, необходим е диалог, който има за цел да покаже, че е отминало времето, когато сигурността е била само грижа на правителствата. Постоянното сътрудничество между публичния и частния сектор днес е необходимо условие, за да може да се гарантира приемливо ниво на сигурност, както за обществото, като цяло, така и за личния живот на всеки отделен гражданин и за бизнеса.

Диалогът между секторите трябва да бъде структуриран и целенасочен, като следва да се провежда от съответните институции по компетентност. Инициативата следва да идва от страна както на държавния сектор, така и от частния, тъй като не само правителствата могат да изявят желание да споделят властта си. По принцип инициативите на публичния сектор по правило се разглеждат от частния бизнес, като дейност с висока степен на риск. Правителствата, от своя страна, трябва да признаят, че частният бизнес не само ще инвестира в своя собствен интерес, но може да приеме и някои от функциите на държавата, като по този начин внедрява финансови средства за цели, които до момента са били финансирани само от държавните бюджети.

Рамката на бъдещия диалог може да се концентрира върху търговските камари, промишлеността, селското стопанство, регионалното развитие, здравеопазване, образование, а също така може да бъдат включени и синдикатите, при условие че същите могат да се адаптират и да поемат нови задачи, различни от остарелите им функции по защита на отделните служители. Също така е важно да се спомене и ролята на законодателната власт, тъй като участието на частния бизнес във функции, допринасящи за сигурността изисква адаптиране на законите и другите нормативни актове към тези условия. Новият подход към сигурността изисква нови закони, нови институции и много нови ресурси. На първо място, обаче, то изисква нов начин на мислене от основната част

от играчите. Правителствата трябва да признаят, че в днешно време не са в състояние да гарантират на своите граждани и на бизнеса очакваното от тях ниво на сигурност. Частните фирми от своя страна пък трябва да осъзнаят, че трябва да инвестират в собствената си сигурност и че самите инвестиции могат да бъдат по-ефективни, ако преди това е осъществено сътрудничество със съответните правителства.

При разработването на всички документи следва да се отразят икономическите реалности в страната, да се създадат проекти на нормативни актове, които не пречат за развитието на стопанските субекти и не утежняват тяхното положение, а напротив създават стимули за възприемане на задачи по отбраната на страната.

Специално внимание ще отделим на българската отбранителна индустрия, която осигурява производството на продукция в областта на лекото въоръжение, боеприпасите и отделни направления на радиоелектронната война, средства за детекция и за противодействие на заплахи от импровизирани взривни устройства, ремонти на въоръжение и бойна техника.

Предприятията от отбранителната индустрия продължават да формират почти 100% от приходите си от продажба на военна продукция за износ и на продукция за гражданския сектор в страната и чужбина.

Състоянието на отбранителната индустрия към днешни дни е със следните характеристики: преобладаваща частна собственост върху активите, разпределяне на задълженията за осигуряване на определени ресурси за текущи и военновременни отбранителни потребности на договорна основа между държавата и структури и организации, които осъществяват дейността си в условия на конкуренция на контролираните национален и международен пазари, на които се реализират проекти и доставки на стоки и услуги с отбранително предназначение.

Годишното производство на отбранителната индустрия представлява около 0,5% от относителния дял на промишлеността в БВП, с реализирани приходи над 400 млн. лв., от които над 250 млн. лв. от износ на български отбранителни продукти. В отрасъла са заети

над 15000 работници и служители. Над 90% от работещите в отбранителната индустрия са научно-технически и производствен персонал. За сравнение общият брой работници и служещи в българската военна промишленост към 1989 г. е 180 000 души, като армията изкупува от военната промишленост 4-5% от годишното ѝ производство. Според годишните данни на SIPRI става ясно, че за миналата година България е реализирала продажби на военна продукция за 5 млн. долара, което ни поставя на 32-ро място в класацията. Тази цифра и съответно незадоволителната позиция в класацията до голяма степен е свързано с факта, че военно-отбранителната ни индустрия не работи на пълни обороти. В последните години има тенденция за свиване на продажбите, а оттук и на намаляване на производството. Не се наблюдават тенденции за повишаване на производството, дотолкова доколкото предприятията все още се намират в твърде деликатно положение в продуктово отношение. Тоест, те разчитат само на стари продукти. Изключение са случаите когато има някаква продуктова иновация.

Българската отбранителна индустрия функционира при следните обстоятелства:

- на основата на икономическия интерес от разширяване на производството и увеличаване на печалбите в пазарни условия и остра конкурентна борба, свойствени за всеки сектор от националното стопанство;

- под въздействието на фактори, както от политически и административен, така и от политико-военен характер;

- чрез удовлетворяване на голяма част от потребностите от нови и поддържане на съществуващи отбранителни способности, доставка на продукти и услуги за националната сигурност и отбрана и участие в решаването на отбранителни задачи, свързани със съюзническите и партньорски ангажименти на Република България.

Принципите, на основата на които следва да се изграждат и реализират взаимоотношенията между държавните институции и дружествата от отбранителната

индустрия в България по отношение евентуалното възприемане на ангажименти за нуждите на отбраната на страната са^[22]:

- Професионализъм и доверие - правомощията на държавните органи са свързани с осигуряването и предоставянето на обективна информация и точна оценка за процесите в сектора за сигурност и отбрана и икономиката, наличие на потенциал и готовност за създаване и използване на политики, механизми и инструменти за управление на процесите в сектора за сигурност и отбрана и в икономиката на страната. Сдруженията на бизнеса, предприятията, институтите и организации, формиращи Българската отбранителна индустрия следва да притежават ясна визия за развитие на отрасъла, задълбочени познания за способностите на индустриалните капацитети, прецизна оценка за мястото си на пазара, познания за основните бизнес процеси.

- Конструктивност - динамично взаимодействие за постигане на конкретни изпълними резултати от взаимна полза;

- Координираност - съвместно обсъждане и подготовка на решения по всички въпроси, касаещи отбраната на страната;

- Непрекъснатата комуникация - взаимно информиране за инициативи и проекти от взаимен интерес в рамките на страната;

- Стремех към коопериране - държавните органи на всички нива работят за създаване на взаимно изгодно индустриално сътрудничество, отчитайки ключовите способности на отбранителната индустрия.

България трябва да насочи усилията си към предприемане на подходящите мерки за повишаване на взаимодействието между държавните органи и отбранителната индустрия, най-важните сред които са:

- разработване и осигуряване провеждането на политика за развитието на отбранителната индустрия в страната, в т.ч. и ангажименти за военно време;

²² Стратегия за развитие на Българската отбранително-технологична индустриална база, приета от Министерския съвет с Протокол № 21/30.05.2012 г.

- разработване и прилагане на различни форми на сътрудничество между правителствените органи и предприятията от отбранителната индустрия;
- запазване на съществуващите и развитие на нови, ключови конкурентни способности на отбранителната индустрия, отговарящи на потребностите на националната сигурност и отбрана на страната и допринасящи за укрепване на отбраната и сигурността на национално и съюзно ниво;
- създаване на предпоставки за използване на отбранителната индустрия в максимална степен за нуждите на националната отбрана;
- подпомагане взаимодействието между Министерството на отбраната и Министерството на образованието, младежта и науката при разширяване на капацитета на професионалните гимназии и промяна на програмите за обучение и подготовка на изпълнителски кадри със средно техническо образование по определени специалности на индустриалната химия, механичната обработка, оптичното приборостроене, електроника, електротехника и др.;
- съвместен преглед и актуализация на учебните програми, при необходимост и разкриване на нови специалности в университетите за подготовка на кадри за отбранителната индустрия.

В тази връзка държавните органи имат своята ключова роля за постигане на изискванията към Българската отбранителна индустрия. Взаимоотношенията между държавния (публичния) и частния сектор са ориентирани към изпълнението на договорно обвързани проекти, гарантиращи своевременната разработка, производство и доставка на поръчаните отбранителни продукти на приемлива цена, в изискващото се качество, време и място. По този начин се осигуряват условия за ефективно използване на индустриалните ресурси на отбранителната промишленост за осигуряване на националните мисии и задачи на въоръжените ни сили. Целесъобразното и ефективно оползотворяване на разходите за гарантиране на отбраната на страната се основава на прилагане на отговорна държавна политика за доставяне на отбранителни продукти и

услуги и извършване на инвестиции в този сектор. Тази политика ще се прилага на основата на осъвременени критерии за избор на решение и обосновка на взетите решения. Ролята на държавата в придобиване на отбранителни способности следва да се осъществява и чрез създаването на условия и разработването на механизми за мотивиране на частните предприемачи да възприемат военновременна задача. Възможностите за участие на предприятия от отбранителната индустрия в проекти и програми за изграждане на необходимите способности за въоръжените сили ще се основават на следните принципи:

- икономически най-изгодното предложение - цената на отбранителния продукт, включително разходите за целия жизнен цикъл на продукта; нивото на удовлетворяване на функционалните изисквания на продукта; времето за доставка, включително и до райони близки или в които се извършват бойни действия;

- сигурност на доставките – за въоръжените сили и силите за сигурност, в т.ч. в райони с конфликти (райони, в които се извършват бойни действия и/или райони близки до тях);

- възможности за индустриално сътрудничество – участие на предприятия от отбранителната индустрия в изпълнение на обществени поръчки за доставка на отбранителни продукти, което ще ги стимулира да инвестират в разширяването на съществуващите или в нови продуктови направления, с очакван ефект и за икономиката на страната;

- гарантиране на сигурността и икономическите основи на националната и съюзната отбрана посредством запазване, изграждане и развитие на индустриални способности, които трябва да се запазят и да бъдат развивани в страната - това са способности, които ще се оценяват не само от текущите потребности, но и от значението им за бъдещите способности, необходими на въоръжените сили

Като цяло Българската отбранителна индустрия разполага с необходимите за отбраната на страната ресурси. Макар технологиите и технологичната база да са остарели, те биха били полезни в случай на класически мащабен военен конфликт.

Внедряването на иновации в технологичен план биха отговорили адекватно на отбранителните способности, а също биха имали положителен ефект и за икономиката на страната. Ангажирането на бизнеса в сектора за сигурност и отбрана би могло да осигури и възможности за технологично обновяване на отбранителните способности.

Би следвало да бъдат намерени механизми да бъдат ангажирани със сигурността и отбраната фирми, които:

- са спечелили държавни поръчки за доставки за въоръжените сили и другите сили за национална сигурност;

- са в лицензионен режим за извършване на определени дейности – производство и търговия с оръжие, транспорт, здравеопазване и др.;

- са концесионери – в транспорта, водоснабдяването, енергетиката и др.

Формите на публично-частното партньорство могат да бъдат различни от гледна точка на: разпределението на риска между партньорите; необходимите експертни знания и опит от страна на всеки от партньорите при договарянето; потенциалните последици за данъкоплатците. Такива форми са, както следва: външно договаряне; извеждане на ресурси и услуги (аутсорсинг); частни финансови инициативи; приватизация; наемане и концесия; лизинг; компенсационни сделки (офсет); военна помощ и/или поддръжка; дарения; заеми.

Сред най-приложимите от гореизброените форми на публично-частно партньорство в отбраната са: компенсационни сделки (офсет); наемане и концесия; извеждане на ресурси и услуги (аутсорсинг); частни финансови инициативи.

За да бъде постигнат баланс между интересите на държавата и частния сектор сътрудничеството, следва да се осъществява на основата на:

- разбиране и съгласие за общите цели в национален и съюзнически аспект;

- доброволност при поемане на ангажименти по развитието на отбранителния сектор;

- икономическа изгода за стопанските субекти;

- договорно начало при изпълнението на текущи и бъдещи задачи;
- солидарна отговорност.

При разработването на стратегическите документи, които следва да засилят значението на политиките за сътрудничество между публичния и частния сектор в България трябва да бъдат отчетени предизвикателствата в средата за сигурност, изострената конкуренция в производството, изследванията и иновациите и борбата за разпределяне на военния бюджет. Негативното влияние на развиващите се напоследък процеси в икономическата и финансовата сфера в световен мащаб, обуславящи свиването на основните пазари на продуктите за отбрана, ускоряват консолидацията на отбранително-индустриалния сектор^[23].

Извършеният анализ на състоянието и перспективите за развитие на отрасъла и евентуално сътрудничество между публичния и частния сектор показва, че:

- в настоящия момент продуктовата структура и производствени способности на отбранителната индустрия са съсредоточени в технологични направления, които в не достатъчна степен отговарят на съвременните отбранителни потребности на страната;
- в условията на икономическа криза държавата предприе политика за ограничаване на публичните разходи, което се отразява на инвестициите в националната отбранителна технологична и индустриална база и налага преструктуриране на отбранителната индустрия;
- дори и в съвременните условия на пазарна икономика отбранителната индустрия запазва своята уникалност спрямо останалите стопански сектори поради специфичните си отношения с държавата като неин регулатор, инвеститор и основен потребител. Българската отбранителна технологична и индустриална база

²³Стратегия за развитие на Българската отбранително-технологична индустриална база, приета от Министерския съвет с Протокол № 21/30.05.2012 г.

от своя страна, влияе върху средата, направленията и параметрите на трансформация на отбранителните способности^[24].

- има нуждата от повишаване на образователното и квалификационно равнище на заетите, да се подобри подготовката и преподготовката на изпълнителски, инженерно-технически и ръководни кадри за индустрията, да се създадат стимули за увеличаване броя на ангажираните с изследванията и технологиите за сигурността и отбраната кадри.

Като основна слабост в отношението на държавата към Българската отбранителна индустрия до момента се отчита липсата на комплексна, интегрирана и формализирана национална политика и най-вече в определянето на основните приоритети за развитие на отрасъла. Взаимната зависимост между държавния и частния сектор, изграждането и поддържането на необходими отбранителни способности и гарантирането на отбраната и сигурността на страната е необходимо да бъде проектирана в нов тип взаимоотношения.

Като заключение може да се каже, че в България все още не е постигнато ниво на оптимално взаимодействие между публичния и частния сектор по отношение отбраната и сигурността. В тази връзка изследване на чуждия опит (предимно държави-членки на ЕС) по прилагане на публично-частното партньорство в сътрудничеството между държавата и отбранителната индустрия би имало положителен ефект за мерките, които да се предприемат в тази област и у нас.

Изграждането на една ефективна политика е в състояние да създаде допълнителни импулси за икономическия растеж, които могат да създадат допълнителен брутен продукт и заетост в региони с висока безработица, позволяващи нарастване на абсолютната величина на разходите за отбрана и едновременно с това намаляване на относителното бреме на отбраната в средносрочен план. Тази политика следва

²⁴ Концепция за Индустириален форум, проведен на 30.05.2012 г. в рамките на Международната изложба за отбранителна техника „Хемус 2012“

едновременно да отчита както негативните последствия от либерализацията, приватизацията и глобализацията, така и да приеме и положителните ефекти от тях.

Необходимостта от преоценка и разработване на нова консолидирана държавна политика в областта на отбранителната индустрия е налице^[25]. Непосредственият диалог между министерството на отбраната, другите ресорни министерства и търговските дружества от отбранителната промишленост е критичният, решаващ подход за съвместно ползотворно сътрудничество и постигане на най-добрите резултати в областта на отбраната и националната сигурност на страната.

Министерствата следва да продължат да развиват своето сътрудничество и да поддържат отворен диалог с отбранителната индустрия на всички нива. На национално ниво МО трябва да засили активността и развитието на политиката в тази област в Междуведомствения съвет по отбранителна индустрия и сигурност на доставките и всички останали органи и организации, ангажирани с въпросите на промишлеността.

²⁵ Отбранителна индустриална политика на Министерство на отбраната на Република България, ИА „Военни клубове и информация“, С., 2008

СП. ПРОБЛЕМИ НА СИГУРНОСТТА И РЕФОРМА В СЕКТОРА ЗА СИГУРНОСТ

Редактор: Илия Налбантов

Адрес за кореспонденция:
Ул. „Оборище“ № 37; ап. 6
София 1504

ISSN 1314-5754

http://www.gcmarshall.bg/index_bg.html